

OSOBY I FUNKCJE

Osoby pełniące funkcje związane ze śpiewem (poza psalterzystą – jego posługę omówiono w osobnym numerze „Pomocy”):

- **Kantor lub przewodnik chóru (dyrygent)** – ma podtrzymywać śpiew całego ludu i nim kierować. Gdy nie ma chóru, kantor sam powinien czuwać nad wykonywaniem poszczególnych śpiewów. W czasie wypełnienia swojej funkcji nie powinien korzystać z ambony (z wyjątkiem śpiewania intencji modlitwy wiernych).

- **Schola/chór/zespół śpiewaczy** – wykonuje części liturgii przeznaczone do śpiewu oraz troszczy się o to, by wierni brali czynny udział w śpiewie.

ZASADY DOBORU I WYKONYWANIA ŚPIEWÓW PODCZAS EUCHARYSTII

- Pierwsze miejsce winien zajmować śpiew gregoriański.

- Wypada stosować przynajmniej niektóre śpiewy w języku łacińskim, zwłaszcza podczas uroczystości i świąt.

- Nie wolno zastępować pieśni zawartych w obrzędach mszy św., np. „Baranku Boży” innymi śpiewami.

Uwagi dotyczące śpiewów w poszczególnych momentach liturgii:

1) Repertuar śpiewów liturgicznych jest zawarty w śpiewnikach zatwierdzonych przez władzę kościelną i jest ściśle określony. Nie można w liturgii użyć śpiewów – nawet pobożnych – ale nie zatwierdzonych do użytku liturgicznego, bo ich tekst może czasem zawierać błędy dogmatyczne, a melodia nie licować z duchem liturgii. „Nie wystarczy, by pieśń była «eucharystyczna»; jest rzeczą właściwą, aby śpiew odpowiadał częściom mszy św., świętom lub okresom liturgicznym” *Musicam sacram* nr 36.

Należy zawsze dbać o to, by przynajmniej niektóre śpiewy były znane wiernym – po to, by Msza św. nie przeradzała się w koncert: „Celem wzmożenia czynnego uczestnictwa należy pobudzać wiernych do wykonywania aklamacji, odpowiedzi, psalmów i pieśni” (KL 30).

2) Szczegółową tematykę śpiewów wyznacza zawsze liturgia danego dnia. Należy uwzględnić okres roku liturgicznego (także w doborze melodii części stałych), tajemnicę dnia, czytania biblijne. Pomocne tu są także: antyfony na wejście i komunię, kolekta (modlitwa dnia) zawarte w Mszałe, życiorys świętego – patrona dnia.

3) Najważniejszymi śpiewami są odpowiedzi na wezwania kapłana i dlatego powinny być szczególnie dobrze przygotowane.

4) Wybrane uwagi do śpiewów w poszczególnych momentach liturgii:

a) śpiew na wejście:

- rozpoczyna akcję liturgiczną,
- jednoczy zgromadzoną wspólnotę,
- wprowadza w tajemnicę dnia,
- towarzyszy wejściu celebransa.

- może zastąpić go antyfony na wejście recytowana przez wszystkich lub niektórych wiernych, lektora albo kapłana

b) Po I i II formie aktu pokuty następuje śpiew *Panie, zmiłuj się nad nami*, a po III i IV formie już nie, bo słowa te występują w samej formule modlitewnej.

c) aklamację przed Ewangelią wykonuje kantor sam albo ze scholą.

d) śpiew podczas procesji z darami

- trwa przynajmniej do złożenia darów na ołtarzu
- ma wzywać wiernych do przejścia od przyjętego słowa Bożego do wyrażenia czynem miłości społecznej i ofiarnej
- może nawiązywać do usłyszanego słowa Bożego i ukazywać konsekwencje jego przyjęcia
- może wyrażać dziękczynienie za owoc ziemi i pracy rąk ludzkich: chleb i wino

e) śpiewy podczas Komunii św.

- ich tematykę wskazuje antyfony na Komunię
- śpiewamy tu zatem pieśni okresowe: kołеды, chrzcielne, pasyjne, wielkanocne, o Duchu Świętym.

f) pieśń uwielbienia po Komunii św.

- jest uwielbieniem Boga Ojca
- zamiast pieśni może być w tym miejscu milczenie

g) pieśń na wyjście

- nie stanowi części akcji liturgicznej i dlatego może być nią każda pieśń religijna licująca z duchem liturgii.

PRZYGOTOWANIE DALSZE

Przygotowanie powinno być duchowe, teologiczne i techniczne. Może być ono realizowane w parafiach, podczas regularnych spotkań formacyjnych scholi, chóru, czy też innych poświęconych rozważaniu tematu liturgii, np. kręgów liturgicznych., a także podczas specjalnych rekolekcji, kursów i studiów, np.: ćwiczenie śpiewu, warsztaty muzyczne, liturgiczno-muzyczne, studium organistowskie, KAMUZO Ruchu Światło-Życie, patrz także: <http://www.liturgia.dominikanie.pl/> oraz <http://www.gliwice.oaza.pl/spotkania.html>

W celu dobrego przygotowania śpiewów i wyboru właściwej wersji melodii pomocne są przykładowe śpiewy liturgiczne dostępne na płytach i kasetach (np. seria *Śpiewy liturgiczne* Wydawnictwa WAM).

PRZYGOTOWANIE BLIŻSZE

1) *Podczas spotkań i prób przed liturgią należy zwrócić uwagę na*

a) ćwiczenia śpiewu, artykulacji i dykcji; nie mogą pełnić tej funkcji osoby nie umiejące pięknie i wyraźnie śpiewać;

b) określenie kto jakie śpiewy wykonuje, np. części stałe mogą śpiewać wszyscy członkowie zespołu, ale antyfonę na wejście może śpiewać tylko jedna z osób;

c) określenie miejsca wypełniania posługi – zależnie od architektury świątyni schola może śpiewać na chórze, można także wybrać inne miejsce pomiędzy prezbiterium, a nawą główną, np. w pobliżu ambony by zaznaczyć, że spełnia szczególną funkcję

d) rubryki częstokroć wskazują zasady doboru pieśni do poszczególnych części liturgii;

e) wszystkie śpiewy i melodie (a także ich warianty dostosowane np. do zmiennego i trudnego do dokładnego określenia czasu Komunii) muszą być przygotowane przed celebracją;

f) strój posługujących: powinien być odświętny (np. mężczyźni: garnitur), w niektórych wspólnotach obowiązuje specjalny rodzaj ubrania członków chóru, w żadnym przypadku nie powinni ubierać się oni zbyt swobodnie, roboczo lub plażowo, kobiety nie powinny nosić zbyt krótkich sukienek czy spodni.

2) *Uzgodnienia z innymi uczestnikami celebracji*

Każdą akcję liturgiczną należy dobrze przygotować ze współdziałaniem wszystkich zainteresowanych. Dlatego:

a) z **głównym celebransem** lub **ceremoniarzem** należy uzgodnić dobór śpiewów (dokonuje się to albo wprost przez wskazanie pieśni albo pośrednio poprzez dobór tekstów mszalnych), z **celebransem** uzgodnić należy kto rozpoczyna śpiewy (np. Chwała na wysokości, Alleluja np. w Wigilię Paschalną);

b) z **komentatorem** lub **ceremoniarzem** należy uzgodnić rodzaj komentarzy liturgicznych przed pieśniami czy przed Ewangelią; w takim przypadku trzeba ze śpiewem poczekać na ich zakończenie;

c) z **podającymi intencje modlitwy wiernych**, jaka aklamacja została wybrana i jak ma być wyko-

nana; kantor może także sam śpiewać poszczególne wezwania;

d) z **ceremoniarzem** czy inni posługujący będą korzystali ze wspólnych ze scholą mikrofonów;

e) z pełniącymi **posługę ładu** jakie rozłożyć śpiewniki dla wiernych albo jakie slajdy przygotować.

PRZYGOTOWANIE BEZPOŚREDNIE

Tuż przed celebracją należy pamiętać o tym, że:

1) posługujący przychodzą do zakrystii w zależności od rodzaju celebracji na co najmniej 15 min przed liturgią w dni powszednie, a 30 min w święta i uroczystości by dokonać ostatnich uzgodnień, np. zapytać w sprawie wyboru śpiewów, długości liturgii (jeśli tuż po liturgii ma miejsce następna celebracja – należy śpiewy skrócić);

2) jest rzeczą chwalebną, by przed liturgią przeciwieńczyć z wiernymi przynajmniej niektóre śpiewy;

3) działanie mikrofonów należy sprawdzić przed liturgią (głośność, długość kabli, sposób włączania i wyłączania, ustawienie i sposób zmiany ustawienia) by uniknąć niespodzianek w czasie liturgii;

4) istotnym elementem przygotowania jest modlitwa zespołu służby liturgicznej i chwila skupienia w ciszy.

POSŁUGA PODCZAS EUCHARYSTII

Jeśli obrzęd, któremu ma towarzyszyć śpiew zakończy się wcześniej – należy wykonać mniejszą niż zaplanowana ilość zwrotek pieśni (nie należy jednak przerywać w pół słowa).

Jeśli celebrans rozpocznie recytować „Święty” czy wprowadzenie do „Ojciec nasz”, to schola nie powinna śpiewać tych części – nawet, gdy tak było uzgodnione przed liturgią

PRZYKŁADY ŚPIEWNIKÓW LITURGICZNYCH

– *Graduale Romanum*

– *Graduale Simplex*

– *Śpiewnik liturgiczny*, Lublin 1991

– J. Siedlecki, *Śpiewnik kościelny*, Kraków 1987,

– *Śpiewnik kościelny diecezji płockiej*, Płock 1979,

– red. Zawitkowski J., *Alleluja*, Warszawa 1978,

– *Exsultate Deo. Śpiewnik mszalny*, wydanie IX, Kraków 2004.

POMOCNE MATERIAŁY

Dokumenty liturgiczne

a) *Konstytucja o Świętej Liturgii* z 4 grudnia 1963 r., nr 29, 30, 35.3

b) Instrukcja Kongregacji Kultu Bożego z 15 maja 1969 r., *Actio pastoralis*, dotycząca odprawiania Mszy Świętej dla grup specjalnych, nr 6h

c) Trzecia instrukcja wykonawcza do Konstytucji o Świętej Liturgii Soboru Watykańskiego II, *Liturgicae instaurationes*, z 5 września 1970 r., nr 3f, 7

d) List okólny Kongregacji Kultu Bożego *Eucharistiae participationem* z 27 kwietnia 1973 r., nr 14

e) Dyrektorium Kongregacji Kultu Bożego o Mszach Świętych z udziałem dzieci z 1 listopada 1973 r., nr 22, 23, 47, 54

f) Wprowadzenie teologiczno-pastoralne do lekcjonarza mszalnego z 1981 r., nr 15, 19, 42, 57

g) *Caeremoniale episcoporum*, Watykan 1984, nr 116, 244, 261, 266, 339, 346, 358, 359, 441, 624, 1002, 1016, 1027, 1059

h) *Ogólne Wprowadzenie do Mszału Rzymskiego*, 2002, nr 39–41, 47–48, 52–53, 57, 61–64, 68, 74, 86–88, 103, 121, 312–313, 366–367

i) *Wskazania Episkopatu Polski Po Ogłoszeniu Nowego Wydania Ogólnego Wprowadzenia Do Mszału Rzymskiego* przyjęte na 331. Zebraniu Plenarnym Konferencji Episkopatu Polski z dnia 9 marca 2005 r., nr 4, 10, 14, 15, 19, 20, 22, 24, 26, 37, 42.

j) *Wskazania Episkopatu Polski Po Ogłoszeniu Nowego Wydania Ogólnego Wprowadzenia Do Mszału Rzymskiego* przyjęte na 331. Zebraniu Plenarnym Konferencji Episkopatu Polski z dnia 9 III 2005 r., nr 9, 12, 30, 52.

k) *List okólny o przygotowaniu i obchodzeniu Świąt Paschalnych*, Kongregacja Kultu Bożego, dnia 16 stycznia 1988, nr 19

Opracowania

• Nadolski B., *Liturgika*, 1989–1992, 4 tomy

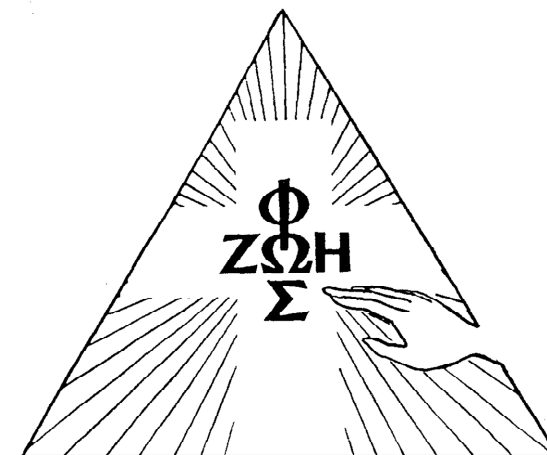
• Poźniak G. (opr.), *Schola liturgiczna. Studium teologiczno – muzykologiczne na przykładzie diecezji opolskiej*, Opole 2006 [jest tu obszerna bibliografia].

Dokumenty liturgiczne w internecie

<http://www.kkbids.episkopat.pl/>

Krótkie pomoce liturgiczne

EUCHARYSTIA

SCHOLA / ZESPÓŁ ŚPIEWACZY KANTOR / PRZEWODNIK CHÓRU

PRZYGOTOWANIE

SPOSÓB WYKONYWANIA POSŁUGI

„Apostoł zachęca chrześcijan, którzy schodzą się razem w oczekiwaniu na przyjście Pana, aby śpiewali wspólnie psalmy, hymny i pieśni pełne ducha”

OWMR nr 39, por. Kol 3, 16

Opr. Wojciech Kosmowski

członek Centralnej Diakonii Liturgicznej
Ruchu Światło-Życie

kosmowsk@mp.pl

Uroczystość Narodzenia Pańskiego
AD 2006